

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
МЕНЕДЖМЕНТ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ
обов'язкова

Освітньо-професійна програма “МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ”

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
економічний факультет

Мова навчання українська

Розробник: Поченчук Г.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, д.е.н.

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/pochenchuk-galyna-myhajlivna>

Контактний тел. **050 434 56 87**

E-mail: g.pochenchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7215>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн консультації: вівторок з 11.00 до 13.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна «Менеджмент малого і середнього бізнесу» спрямована на формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у сфері управління в малому і середньому бізнесі; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій менеджменту малого або середнього підприємства або в процесі реалізації власної справи. Дисципліна орієнтує на вироблення умінь та навичок здійснення оцінки проблематики малого підприємництва, а також виконання функцій менеджменту в сфері малого і середнього бізнесу на основі знань методів бізнес-управління, спеціального інструментарію різних видів менеджменту.

2. Мета навчальної дисципліни: набуття знань, вмінь і практичних навичок, необхідних для виконання функцій менеджменту щодо організаційно-економічного механізму функціонування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Для досягнення мети при вивченні навчальної дисципліни необхідно вирішити наступні завдання: вивчення методів аналізу і планування основних економічних і соціально-економічних показників, які характеризують діяльність господарюючих суб'єктів малого і середнього підприємництва; - розвиток самостійності мислення і інтерпретації при оцінці результатів фінансово-економічної діяльності організації малого і середнього бізнесу; освоєння основ управління економічної діяльності організації малого і середнього бізнесу та обґрунтування пропозицій щодо їх вдосконалення з урахуванням критеріїв соціально-економічної ефективності, ризиків і можливих соціально-економічних наслідків; вивчення нормативно-правової бази державного регулювання і підтримки організацій малого і середнього бізнесу; - набуття вмінь застосовувати отримані знання в умовах, що моделюють професійну діяльність.

3. Пререквізити. З метою кращого опанування тематики дисципліни передують її вивченню такі курси як «Менеджмент», «Теорія організації», «Економіка підприємств», «Фінанси підприємств», «Економічний аналіз», «Господарське право».

4. Результати навчання.

Результатом вивчення навчальної дисципліни є формування ряду загальних та професійних компетентностей, а також забезпечення програмних результатів навчання, які передбачені освітньою програмою в межах змістовної проблематики курсу.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.

ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4-й	7-й	5	150	30	30			90		іспит
Заочна	4-й	7-й	5	150	8	4			138		іспит

5.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи малого і середнього підприємництва.											
Тема 1. Сутність та роль малого і середнього бізнесу в економіці	12	3	3			6		1				
Тема 2. Сучасні форми організації малого і	12	3	3			6		1				

середнього бізнесу												
Тема 3. Організація діяльності підприємств малого і середнього бізнесу	12	3	3			6		1				
Тема 4. Державна політика розвитку малого і середнього бізнесу	12	3	3			6		1				
Тема 5. Самоврядування в малому і середньому бізнесі	12	3	3			6			2			
Всього за М1	60	15	15			30						
	Змістовий модуль 2. Особливості управління в малому і середньому бізнесі.											
Тема 6. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації.	12	3	3			6		1				
Тема 7. Бізнес-план як форма викладу бізнес-ідеї.	12	3	3			6		1				
Тема 8. Основи управління малим і середніми підприємствами	12	3	3			6		1				
Тема 9. Функціональні сфери менеджменту МСБ.	12	3	3			6		1				
Тема 10. Аналіз бізнес-процесів на малих і середніх підприємств.	12	3	3			6			2			
Всього за М2	60	15	15			30						
Усього годин	120	30	30			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1.	<i>Тема 1. Сутність та роль малого і середнього бізнесу в економіці</i> Переваги і недоліки малого підприємства. Еволюція підходів до розуміння категорій «бізнес» та «підприємництво» Найприбутковіші підприємства сьогодення.
2.	<i>Тема 2. Сучасні форми організації малого і середнього бізнесу</i> Фактори, що обумовлюють вибір організаційної форми підприємства. Переваги і недоліки (організаційні, економічні, регулятивні) різних правових форм Франчайзинг як спосіб організації і розвитку малих фірм.
3.	<i>Тема 3. Організація діяльності підприємств малого і середнього бізнесу</i> Державна реєстрація суб'єкта малого підприємництва (малі підприємства та ФОПи) Найгучніші справи про банкрутство.
4.	<i>Тема 4. Державна політика розвитку малого і середнього бізнесу</i> Податкова політика держави та фінансування підприємств малого та середнього

	бізнесу. Державна політика підтримки малого підприємництва: етапи формування Завдання державної програми підтримки малого бізнесу
5.	<i>Тема 5. Самоврядування в малому і середньому бізнесі</i> Профспілки і малий бізнес в Україні Форми самоорганізації малого і середнього бізнесу Характеристика інституцій підтримки підприємництва, що діють в Україні
6.	<i>Тема 6. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації.</i> Як розпочинав свою справу один із відомих бізнесменів? (особу вибрати самостійно). Визначення перспективних напрямів господарської діяльності. Маркетингова розвідка та пошук нових ніш для бізнесу. Порівняльна характеристика бізнес-ідей: завдання менеджера щодо їх реалізації
7.	<i>Тема 7. Бізнес план як форма викладу бізнес-ідей.</i> Характеристика бізнес-плану діючого бізнесу. Обрати практичний кейс діючого бізнесу та охарактеризувати бізнес-ідею та особливості бізнес-плану (за доступними відео, наприклад проекту: «Бізнес-план» — спільний проект Громадського про малий і середній бізнес в Україні. Посилання на один з ресурсів https://www.youtube.com/watch?v=5AMx6ULgGv0).
8.	<i>Тема 8. Основи управління малим і середніми підприємствами</i> Менеджер як організатор ефективного управління Процес прийняття управлінських рішень на малому/середньому підприємстві
9.	<i>Тема 9. Функціональні сфери менеджменту у малому і середньому бізнесі.</i> Стиль і методи керівництва малим/ середнім підприємством. Виробнича інфраструктура малого підприємництва та інвестиційна політика.
10.	<i>Тема 10. Аналіз та оптимізація бізнес-процесів на малих і середніх підприємствах.</i> 7 кроків створення системи управління БП Кейси операційної ефективності лідерів ринку

6.Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Зокрема:

- ✓ лекції (дискусії, бінарні, проблемні);
- ✓ семінари (дискусії, дебати, полеміки, конференції);
- ✓ виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних). ІНДЗ може бути виконано за допомогою використання результатів неформального навчання в рамках тематики курсу. Наприклад, використання платформи Дія. Освіта. Результат, який зараховується як ІНДЗ – відповідний сертифікат;
- ✓ навчання інших та групові завдання;
- ✓ візуалізація завдань (карти, схеми, таблиці, графіки, діаграми, ментальні карти);
- ✓ дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи навчання:

МН 1 - вербальні методи (лекція, бесіда, пояснення, розповідь тощо);

МН 4 - пояснювально-ілюстративні методи;

МН 8 - ситуаційні завдання;

МН 9 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

МН 10 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;

МН 11 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 6. ділові ігри
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 9. аналітичні звіти
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен/залік

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів, набутих під час вивчення дисципліни містить такі складові:

- поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів під час вивчення дисципліни;
- підсумковий контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів після вивчення дисципліни.

Поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з **метою** перевірки знань, умінь та навичок студентів під час проведення аудиторних занять, а також для перевірки результатів виконання завдань самостійної роботи. Проводиться на кожному занятті. Оцінюється рівень розуміння студентом теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки питань, що виносяться на самостійне вивчення.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є показником рівня засвоєння студентами навчальної програми та виконання вимог самостійної роботи студентів. Результати поточного контролю є основною інформацією для визначення оцінки при проведенні іспиту і становлять 60% при визначенні підсумкової оцінки. Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті.

Сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих студентом у процесі навчання оцінюється за такими критеріями:

- "відмінно" – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

— "задовільно" — студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

— "незадовільно" — студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференціях).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують всі завдання, які передбачені. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідчення тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	ІНДЗ	T6	T7	T8	T9	T10	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

8. Рекомендована література

1. **Поченчук Г.** Менеджмент у малому бізнесі. Організація власного бізнесу: навч. посіб. за ред к.е.н. Ткача Є.В.. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т. ім. Ю.Федьковича. 2023. С. 91-102.
2. Краус Н., Краус, К., **Поченчук Г.** Жіноче підприємництво: ризики, інструменти підтримки, механізми реалізації. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 46–59. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.46.59>.
3. **Поченчук Г.М.,** Бабух Ю.Ю. Цифрові тренди розвитку малого та середнього бізнесу. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С.128-130. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6845>
4. **Поченчук Г.М.** Фінансові інструменти для розвитку малого і середнього бізнесу. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (27 квітня 2023 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2023.
5. Атамас П.Й. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. URL: http://pidruchniki.ws/12250719/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/nedoliki_malogo_biznesu
6. Брежнєва-Єрмоленко О.В. Інтелектуальна складова в структурі елементів нової економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №3(105). С.4-12.
7. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К.: Т-во «Знання», КОО. 2005. 302с.
8. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: Навч. посіб. К., 2013. 446 с
9. Великий малий: відновлення економіки світ покладає на МСБ. URL: <https://business.ua/uk/node/11188>
10. Горизонт-2020: получение грантов ЕС URL: <http://www.ek-ua.com/h2020.htm>.
11. Господарський кодекс України (Із змінами і доповненнями). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030436.html
12. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. URL: <http://www.dkrp.gov.ua>.
13. Дикань В. Л. Украина в глобальной миросистеме: особенности и последствия государственной экономической политики. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вып. 59. С. 11-19
14. Дикань О. В. Развитие малого бизнеса в Украине: проблемы та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 57. С.58-66.
15. Европейский Союз усиливает поддержку украинского малого и среднего бизнеса, предоставляя новое финансирование от Группы ЕИБ Ощадбанку. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/416723/evropejskij-soyuz-usilivaet-podderzhku-ukrainskogo-malogo-i-srednego-biznesa-predostavlyaya-novoe-finansirovanie-ot-gruppy-eib-oshhadbanku>.
16. Жигірь А.А. Сутність підприємництва та чинники його економічного розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 20. С.28-33, С.30
17. Как малому бизнесу получить грант в 10 тыс. евро – ЕБРР. URL: <https://delo.ua/ukraine/kak-malomu-biznesu-poluchit-grant-v-10-tys-evro-ebrr-239927/>.

18. Корешков В., Кусакін М., Осмола І. Інтегровані системи менеджменту організації. Особливості, проблеми і шляхи вирішення. *Стандартизація сертифікація якості*. 2007. №1. С. 54-61.
19. Красота О. В. Мале підприємництво: економічна сутність та роль у подоланні кризи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2010. Вип. 117. С. 37–40.
20. Краус К. М. Внутрішньо-організаційні заходи з удосконалення управління маркетингом малих підприємств торговельної галузі України. *Ефективна економіка*. 2016. 11. С. 45-49. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
21. Кузнецова, І. О., Сокурєнко, І. А. Стадії життєвого циклу малого підприємства : характеристика та специфіка прийняття управлінських рішень. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць*. 2019. № 1 (69). С. 179–188.
22. Кузьмін О., Петришин Н., Сиротинська Н. Нова парадигма побудови систем менеджменту. *Науковий вісник. «Демократичне врядування»* Вип. 6. 2011. С.38-44.
23. Лимар О.Ф. Кількісна та якісна характеристика суб'єктів малого підприємництва в країнах європейського союзу. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету: науково-теоретичний збірник*. 2011. № 2 (29). т.2. С.149-156.
24. Липчук В. В., Коробка С.В. Праксиологічні засади управління малим підприємством у сучасних умовах. *Збірник наукових праць. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. Луцький національний технічний університет. 2010. Випуск 7 (26). Частина 2. С.112-117.
25. Можливості участі в Рамковій програмі ЄС «Горизонт-2020» у 2016-2017 роках: інформаційні матеріали / Л.В. Радійчук, Н.І. Шульга. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2016. 56 с.
26. Організація бізнесу в Україні: правові форми: URL <https://www.victoriya.ua/dovidnik/orhanizatsiya-biznesu-v-ukrayini-pravovi-formy.html>
27. Основи підприємництва: Підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с., С.16
28. Остапчук О.В. Метод компромісного вибору оптимальної організаційної структури. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. №3,Т.1. С. 88-91.
29. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
30. Половян О.В., Петренко К.Г. Основи управління малим підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 6 (96). С. 131-135.
31. Полякова О.М. Соціальна відповідальність малого бізнесу як його конкурентна перевага. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 33-39.
32. Развитие малого и среднего бизнеса: как реанимировать процесс в Украине. URL: <http://chp.com.ua/all-news/item/53144-razvitie-malogo-i-srednego-biznesa-kak-reanimirovat-protsess-v-ukraine>.
33. Синицина Г.А., Рачкован О.Д. Основи бізнесу та підприємницької діяльності : конспект лекцій. Харків : ХДУХТ. 2019. 93 с.
34. Скібіцька Л. І. Менеджмент підприємницької діяльності. Книга перша: Організація бізнесу. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2010. 820 с.
35. Табінський В.А. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 848-851.
36. Толстова А.В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 55-62.
37. Фролова Н.Л. Аналіз державної політики в сфері розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 62-71.

9. Інформаційні ресурси

1. Програми підтримки малого і середнього підприємництва на державному рівні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fd7fb228-3d3c-43d6-a9a5-34eea3e04718&title=PidtrimkaMalogoISerednogoPidprimnitstvaNaDerzhavnomuRivni>
2. Портал для підприємців. URL: <https://sme.gov.ua/>
3. Аналітичними документами про стан МСП. URL: <https://www.sme.gov.ua/analytics>
4. Інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого і середнього підприємництва. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5f43eb87-a668-4ea4-9db3-b46a02c5a782&title=StatistichniTaInformatsiiniMaterialiSchodoStanuTaRozvitkuMalogoISerednogoPidprimnitstva>